מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להבין מדוע נדרשים כללים מוסכמים בקבוצה או בחברה
- לתרגל הבחנה בין כלל הוגן לכלל לא הוגן
- לנתח דילמות ולזהות פתרון באמצעות כלל מוסכם
- לתרגל תהליך של בניית הסכמה קבוצתית סביב כללים

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – פרק 1 • משחק בלי חוקים: מה מרגישים כשאין כללים – הבנה בסיסית

1. ב – קשה לדעת מה מותר ומה אסור
2. א – כדי שהמשחק יהיה הוגן לכולם

חלק ב' – פרק 1 • משחק בלי חוקים: מה מרגישים כשאין כללים – יישום

1. בלבול
2. הוגן

חלק ג' – פרק 1 • משחק בלי חוקים: מה מרגישים כשאין כללים – יישום והתאמה

1. 1 – ב (לא יודעים מה מותר ומה אסור)
2. 2 – ד (מרגישים שמשהו לא בסדר במשחק)
3. 3 – א (מרגישים שהחוקים משתנים נגדם)
4. 4 – ג (יודעים למה לצפות כשיש כללים קבועים)

חלק ד' – פרק 1 • משחק בלי חוקים: מה מרגישים כשאין כללים – יישום

1. ב – לגרום לתלמידים לחוות בעצמם למה צריך כללים

חלק ה' – פרק 2 • הוגן או לא הוגן: מיון כללים – מה זה כלל הוגן

1. נכון – הוגנות קשורה בכך שהכלל לא מעדיף קבוצה אחת על חשבון אחרת
2. לא נכון – שינוי כלל באמצע בלי הסכמה פוגע בשוויון בין המשתתפים
3. נכון – הסכמה מראש ושקיפות הן חלק חשוב מהוגנות
4. לא נכון – כלל הוגן צריך להתאים לעבירה ולא להיות שרירותי

חלק ו' – פרק 2 • הוגן או לא הוגן: מיון כללים – מיון מצבים מהחיים

1. א – הוגן
2. ב – לא הוגן
3. א – הוגן
4. ב – לא הוגן

חלק ז' – פרק 2 • הוגן או לא הוגן: מיון כללים – נימוק וכתיבה

1. 1 – ב (הוגן – שוויון בין המשתתפים)
2. 2 – א (לא הוגן – חוסר יציבות)
3. 3 – ד (הוגן – הסכמה ושקיפות)
4. 4 – ג (לא הוגן – אפליה)

חלק ח' – פרק 2 • הוגן או לא הוגן: מיון כללים – כתיבה אישית

1. תשובה חופשית הכוללת דוגמה אמיתית ונימוק המתייחס לשוויון, הסכמה או התאמה לעבירה
2. תשובה חופשית המתארת כלל בעייתי ומציעה תיקון שיוצר שוויון או עקביות

חלק ט' – פרק 3 • קלפי דילמה: איזה כלל יכול לעזור – הכרות עם הרעיון

1. ג – להציג מצב ולחשוב איזה כלל יכול לפתור אותו
2. ב – ברור, הוגן ומוסכם על כולם

חלק י' – פרק 3 • קלפי דילמה: איזה כלל יכול לעזור – תרגול והתאמה

1. נכון – כן, הקלפים מציגים מצבים אמיתיים שבהם אין כלל ברור
2. לא נכון – המטרה היא למצוא כלל שיפתור או ימנע את הבעיה, לא להאשים

חלק י״א – פרק 3 • קלפי דילמה: איזה כלל יכול לעזור – יישום

- 1 – ג (כלל של הגרלה או תור קבוע)
- 2 – א (כלל שהחוקים נקבעים מראש ולא משתנים)
- 3 – ב (כלל שכל אחד מקבל זמן דיבור שווה)
- 4 – ד (כלל עם דרך מוסכמת להכרעה)

חלק י״ב – פרק 3 • קלפי דילמה: איזה כלל יכול לעזור – השלמת משפטים

1. לא הוגן
2. מראש

חלק י״ג – פרק 4 • בונים יחד חוקה לכיתה – הבנה בסיסית

1. ב – כי כשאנשים שותפים לקביעת הכלל הם מרגישים מחויבים אליו יותר
2. ב – בוחרים את הדעה שרוב הקבוצה תמכה בה

חלק י״ד – פרק 4 • בונים יחד חוקה לכיתה – יישום

- 1 – ד (הכרעה לפי מה שרוב הקבוצה תומך בו)
- 2 – א (קביעה איזה כלל חשוב יותר מהשני)
- 3 – ב (כלל שתקף באותה מידה לכל חברי הקבוצה)
- 4 – ג (מצב שבו קשה להחליט בין שתי אפשרויות)

חלק ט״ו – פרק 4 • בונים יחד חוקה לכיתה – יישום ב

1. סדר
2. רוב

חלק ט״ז – פרק 5 • סיכום וחידון: מה למדנו על כללים – זכרון ועובדות בסיס

- 1. ב – כדי שכולם ידעו למה לצפות ואיך לנהוג
- 2. ב – נוצרו ויכוחים ובלבול בין המשתתפים
- 3. ג – חוזרים ומתחילים מחדש
- 4. ב – ליצור הגינות וסדר שמוסכמים על כולם

חלק י״ז – פרק 5 • סיכום וחידון: מה למדנו על כללים – הבנה ויישום

- 1. נכון – הוגנות קשורה לכך שהכלל תקף לכולם באותה מידה
- 2. לא נכון – כלל טוב נבנה בדרך כלל מתוך הסכמה משותפת

חלק י״ח – פרק 5 • סיכום וחידון: מה למדנו על כללים – חשיבה והסקת מסקנות

1. הסכמה
2. בלגן

חלק י״ט – פרק 5 • סיכום וחידון: מה למדנו על כללים – הרכבה ודוגמאות

- 1 – ד (הכלל חל באותה מידה על כל המשתתפים)
- 2 – ג (כולם מביעים דעה ומקבלים את הכלל מראש)
- 3 – ב (דרך לפתור מחלוקת כשיש דעות שונות)
- 4 – א (יצירת סדר וודאות בפעילות משותפת)

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התשובה מתארת מצב קונקרטי שבו היעדר כלל גרם לבעיה והכלל פתר אותה
- התשובה מזכירה התייחסות שווה לכולם כסימן להוגנות
- הבחירה מנומקת ולא רק רשימה של כללים

טיפים להפעלה:

- ניתן לפרוס את החוברת על פני שתיים עד שלוש שיעורים: פרק 1-2 בשיעור ראשון, 3-4 בשני, סיכום בשלישי
- לתלמידים מתקשים אפשר לצמצם את מספר הכללים למיון בפרק 2 ולהתמקד בדוגמאות מהחיים שלהם
- לכיתות חזקות אפשר להוסיף דיון פתוח בפרק 4 על מה קורה כשכלל מוסכם לא הוגן לכולם באותה מידה
- מומלץ לקיים את תרגיל המשחק בפרק 1 בעל פה או בקבוצות לפני המילוי בכתב, כדי שהחוויה תהיה מוחשית

חוברת תרגול – למה צריך כללים?

למה צריך כללים? – שיעור יוצא מהמסגרת

· עולים חדשים

תוכן החוברת

1. פרק 1 – משחק בלי חוקים: מה מרגישים כשאין כללים
2. פרק 2 – הוגן או לא הוגן: מיון כללים
3. פרק 3 – קלפי דילמה: איזה כלל יכול לעזור
4. פרק 4 – בונים יחד חוקה לכיתה
5. פרק 5 – סיכום וחידון: מה למדנו על כללים

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – למה צריך כללים?

חוברת התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

עברו על הפרקים אחד אחרי השני. בכל תרגיל כתבו גם למה בחרתם ככה, במשפט קצר.

📖 מילון קטן:

כלל	הנחיה מוסכמת שאומרת מה מותר ומה אסור לעשות
הוגן	משהו שמתייחס לכולם באותו אופן ולא מעדיף אף אחד
הסכמה	כשכולם או רוב הקבוצה מסכימים על אותו דבר
דילמה	מצב קשה שבו צריך להחליט בין שתי אפשרויות
חוקה	מסמך שאוסף את כל הכללים המוסכמים של קבוצה
הכרעה ברוב	דרך לקבל החלטה כשרוב האנשים בקבוצה תומכים בה
סמכות	הכוח או הזכות לקבוע או לאכוף כלל
עקביות	שמירה על אותו כלל באותו אופן לאורך זמן

1 חלק א' – פרק 1 • משחק בלי חוקים: מה מרגישים כשאין כללים – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה קורה כשהחוקים משתנים כל הזמן?

א) קל יותר לדעת מה לעשות ב) קשה לדעת מה מותר ומה אסור ג) המשחק נהיה קצר יותר

ד) אין צורך בכללים בכלל

2. למה צריך כללים זהים לכולם?

א) כדי שהמשחק יהיה הוגן לכולם ב) כדי שרק שחקן אחד ינצח תמיד ג) כדי שהמשחק יהיה קצר יותר

ד) זה לא באמת חשוב

2 חלק ב' – פרק 1 • משחק בלי חוקים: מה מרגישים כשאין כללים – יישום

השלימו את המילה החסרה.

1. כאשר אין כללים קבועים במשחק, השחקנים מרגישים _____ וחוסר ודאות

2. כלל שחל באותה צורה על כל השחקנים נקרא כלל _____

3 חלק ג' – פרק 1 • משחק בלי חוקים: מה מרגישים כשאין כללים – יישום והתאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. בלבול	___	**א.** מרגישים שהחוקים משתנים נגדם
2. תסכול	___	**ב.** לא יודעים מה מותר ומה אסור
3. חוסר הוגנות	___	**ג.** יודעים למה לצפות כשיש כללים קבועים

4. ביטחון	___	**ד.** מרגישים שמשהו לא בסדר במשחק

4 חלק ד' – פרק 1 • משחק בלי חוקים: מה מרגישים כשאין כללים – יישום

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. למה משחקים משחק עם חוקים שמשתנים בשיעור הזה?

(א) ללמד משחק חדש ומסובך (ב) לגרום לתלמידים לחוות בעצמם למה צריך כללים

(ג) להעניש תלמידים שטועים (ד) לבדוק מי הכי מהיר במשחק

5 חלק ה' – פרק 2 • הוגן או לא הוגן: מיון כללים – מה זה כלל הוגן

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	כלל הוגן הוא כלל שחל באותה צורה על כל המשתתפים	☐	☐
2	כלל שמשתנה באמצע המשחק רק כדי שקבוצה מסוימת תנצח נחשב הוגן	☐	☐
3	כלל שמוסכם מראש על כל המשתתפים נחשב בדרך כלל הוגן יותר	☐	☐
4	עונש שלא קשור בכלל לעבירה שנעשתה נחשב לכלל הוגן	☐	☐

6 חלק ו' – פרק 2 • הוגן או לא הוגן: מיון כללים – מיון מצבים מהחיים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כולם מדברים אותו זמן בדיון – זה כלל:

(א) הוגן (ב) לא הוגן (ג) תלוי במורה (ד) אין קשר להוגנות

2. קבוצה אחת החליטה שרק היא בועטת פנדלים – זה כלל:

(א) הוגן (ב) לא הוגן (ג) תלוי בגיל (ד) אין קשר להוגנות

3. יש תור קבוע לשטיפת כלים לכל הילדים – זה כלל:

(א) הוגן (ב) לא הוגן (ג) תלוי בילד (ד) אין קשר להוגנות

4. קבוצה שינתה חוקים באמצע בלי להגיד לאף אחד – זה כלל:

(א) הוגן (ב) לא הוגן (ג) תלוי בתוצאה (ד) אין קשר להוגנות

7 חלק ז' – פרק 2 • הוגן או לא הוגן: מיון כללים – נימוק וכתיבה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. כלל שחל על כולם באותה מידה	___	**א.** לא הוגן – חוסר יציבות
2. כלל שמשתנה כל פעם לפי מי שמנצח	___	**ב.** הוגן – שוויון בין המשתתפים
3. כלל שנקבע מראש וכולם הסכימו עליו	___	**ג.** לא הוגן – אפליה

4. כלל שמעניש רק קבוצה אחת על עבירה שגם קבוצה אחרת עשתה	___	**ד.** הוגן – הסכמה ושקיפות

8 חלק ח' – פרק 2 • הוגן או לא הוגן: מיון כללים – כתיבה אישית

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. כתבו דוגמה לכלל הוגן מהחיים שלכם, בכיתה, בספורט או בבית, ונמקו בקצרה למה הוא הוגן

2. כתבו דוגמה לכלל לא הוגן שנתקלתם בו, והציעו דרך לשנות אותו כך שיהיה הוגן יותר

9 חלק ט' – פרק 3 • קלפי דילמה: איזה כלל יכול לעזור – הכרות עם הרעיון

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה המטרה של קלפי הדילמה בשיעור?

(א) לשנן הגדרות של מילים (ב) לתרגל חישובים מתמטיים

(ג) להציג מצב ולחשוב איזה כלל יכול לפתור אותו (ד) לשחק משחק תחרותי על ניקוד

2. כלל טוב שעונה על דילמה צריך להיות בעיקר...

(א) מסובך ומפורט מאוד (ב) ברור, הוגן ומוסכם על כולם (ג) חמור ומטיל עונשים כבדים

(ד) תקף רק לחלק מהקבוצה

10 חלק י' – פרק 3 • קלפי דילמה: איזה כלל יכול לעזור – תרגול והתאמה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	קלף דילמה מתאר מצב שבו חוסר בכלל גורם לבעיה או לוויכוח	☐	☐
2	המטרה בדיון על דילמה היא למצוא אשם ולהעניש אותו	☐	☐

11 חלק י"א – פרק 3 • קלפי דילמה: איזה כלל יכול לעזור – יישום

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. שניים רוצים להתחיל ראשונים במשחק	___	**א.** כלל שהחוקים נקבעים מראש ולא משתנים

2. מישהו משנה את החוקים באמצע המשחק	___	**ב.** כלל שכל אחד מקבל זמן דיבור שווה
3. מישהו לא מקבל הזדמנות לדבר בדיון	___	**ג.** כלל של הגרלה או תור קבוע
4. ויכוח על מי צדק במהלך המשחק	___	**ד.** כלל עם דרך מוסכמת להכרעה

12 חלק י"ב – פרק 3 • קלפי דילמה: איזה כלל יכול לעזור – השלמת משפטים

השלימו את המילה החסרה.

1. אם אין כלל ברור, אנשים עלולים להרגיש שהמשחק _____

2. כלל טוב נקבע _____ לפני שהבעיה קורה, כדי למנוע אותה

13 חלק י"ג – פרק 4 • בונים יחד חוקה לכיתה – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. למה טוב שכולם ישתתפו בקביעת הכללים?

(א) כי זה מהיר יותר (ב) כי כשאנשים שותפים לקביעת הכלל הם מרגישים מחויבים אליו יותר

(ג) כי אין צורך בכללים בכלל (ד) כי המורה לא צריך/ה לעבוד

2. מה המשמעות של החלטה לפי רוב?

(א) המורה מחליט לבד (ב) בוחרים את הדעה שרוב הקבוצה תמכה בה (ג) זורקים קוביה

(ד) מבטלים את ההצבעה

14 חלק י"ד – פרק 4 • בונים יחד חוקה לכיתה – יישום

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. רוב קולות	___	**א.** קביעה איזה כלל חשוב יותר מהשני
2. סדר עדיפויות	___	**ב.** כלל שתקף באותה מידה לכל חברי הקבוצה
3. הוגנות	___	**ג.** מצב שבו קשה להחליט בין שתי אפשרויות
4. דילמה	___	**ד.** הכרעה לפי מה שרוב הקבוצה תומך בו

15 חלק ט"ו – פרק 4 • בונים יחד חוקה לכיתה – יישום ב

השלימו את המילה החסרה.

1. כדי לדעת איזה כלל חשוב יותר מהשאר, קובעים _____ עדיפויות

2. כאשר קבוצה מצביעה והרוב תומך בכלל מסוים, אומרים שהתקבלה הכרעה לפי _____ קולות

16 חלק ט"ז – פרק 5 • סיכום וחידון: מה למדנו על כללים – זכרון ועובדות בסיס

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. למה צריך כללים במשחק?

א) כדי להקשות על המשחק ב) כדי שכולם ידעו למה לצפות ואיך לנהוג

ג) כדי שרק חלק מהשחקנים ייהנו ד) אין צורך אמיתי בכללים

2. במשחק בלי חוקים שנערך בשיעור, מה קרה בדרך כלל במהלך המשחק?

א) המשחק התנהל בצורה חלקה ומסודרת ב) נוצרו ויכוחים ובלבול בין המשתתפים

ג) כולם הסכימו מיד על כל דבר ד) המשחק לא התחיל כלל

3. במשחק סופרים ביחד, מה קורה כששני משתתפים אומרים מספר באותו רגע?

א) המשחק נגמר ב) ממשיכים הלאה כרגיל ג) חוזרים ומתחילים מחדש ד) מי שצעק ראשון מנצח

4. מה תפקידו העיקרי של כלל בתוך קבוצה?

א) להעניש אנשים ב) ליצור הגינות וסדר שמוסכמים על כולם ג) להגביל רק אנשים מסוימים

ד) לגרום לבלבול

17 חלק י"ז – פרק 5 • סיכום וחידון: מה למדנו על כללים – הבנה ויישום

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	כלל נחשב הוגן כשהוא חל באופן שווה על כל המשתתפים	☐	☐
2	אפשר ליצור כלל טוב גם בלי שאף אחד הסכים לו	☐	☐

18 חלק י"ח – פרק 5 • סיכום וחידון: מה למדנו על כללים – חשיבה והסקת מסקנות

השלימו את המילה החסרה.

1. כלל שכל המשתתפים קיבלו עליו דעה מראש נקרא כלל מבוסס _____

2. כשאין כלל ברור במצב מסוים, לרוב נוצר _____

19 חלק י"ט – פרק 5 • סיכום וחידון: מה למדנו על כללים – הרכבה ודוגמאות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. הוגנות	___	**א.** יצירת סדר וודאות בפעילות משותפת
2. הסכמה	___	**ב.** דרך לפתור מחלוקת כשיש דעות שונות
3. מנגנון הכרעה	___	**ג.** כולם מביעים דעה ומקבלים את הכלל מראש
4. תפקיד הכלל	___	**ד.** הכלל חל באותה מידה על כל המשתתפים

כרטיס יציאה

תן דוגמה אחת למצב שבו כלל מנע מריבה או בלבול

מה ההבדל בין כלל הוגן לכלל לא הוגן, לדעתך

אילו שני כללים הכי חשובים היית בוחר לכיתה שלך ולמה

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀